

Міністерство освіти і науки України
Інститут спеціальної педагогіки НАПН України

**НАВЧАЛЬНІ ПРОГРАМИ ДЛЯ ПІДГОТОВЧОГО, 1-4 КЛАСІВ
СПЕЦІАЛЬНИХ ЗАГАЛЬНООСВІТНІХ НАВЧАЛЬНИХ ЗАКЛАДІВ ДЛЯ
ДІТЕЙ СЛІПИХ ТА ЗІ ЗНИЖЕНИМ ЗОРОМ**

Образотворче мистецтво
Підготовчий, 1-4 класи

Укладач: к.психол.н., науковий співробітник лабораторії тифлопедагогіки Костенко Т.М.

Київ - 2014

Пояснювальна записка

Образотворче мистецтво як один з програмових навчальних предметів відіграє важливу роль у формуванні гармонійно розвиненої особистості дитини, оскільки в художній творчості втілено віковичний життєвий досвід народу, його мудрість, уявлень про красу погляди на різноманітні явища природи і світу.

Головною метою художнього виховання засобами образотворчого мистецтва вважається розвиток у дітей високих естетичних ідеалів, формування потреб і здібностей до образотворчого мистецтва в процесі художнього осмислення світу.

Стосовно дітей з порушеним зором разом з вищезазначеною метою важливо в повній мірі реалізувати корекційно-розвивальний потенціал образотворчого мистецтва, що передбачає розвиток вторинно ушкоджених психічних сфер таких дітей (сенсомоторної, інтелектуальної, мовленнєвої та особистісної).

Таким чином, на заняттях з образотворчого мистецтва в спеціальній школі для слабозорих дітей, окрім спільних з масовою школою завдань, реалізується ряд наступних специфічних завдань:

- навчити дітей цілеспрямованому аналізуючому обстеженню предметів, спостереженню процесів і явищ навколишньої дійсності з допомогою збережених аналізаторів;
- розвивати розуміння форми, будови предметів, кольоровідповідності, вміння порівнювати предмети між собою;
- сформувати в учнів уміння і навички графічного зображення предметів, процесів і явищ з натури, по пам'яті, за власним задумом, вміння змішувати кольори (відповідно до зорових можливостей учнів);
- розвивати творчі здібності, уяву, дати знання основ побудови малюнка, створення композиції;
- навчити користуватися малюнком як допоміжним засобом при вивченні різних предметів, в процесі трудового навчання, практичної діяльності;
- навчити читати зображення, співвідносити їх з природою та засобами її художньої виразності;
- збагачувати сенсорний досвід, конкретизувати уявлення, розвивати мовлення та просторове мислення;
- навчити виділяти естетичний компонент в художніх об'єктах, спонукати до естетичних переживань образів образотворчого мистецтва;
- ознайомити дітей з порушеним зором з видатними творами живопису, графіки, скульптури, архітектури, декоративно-прикладного мистецтва з урахуванням своєрідності зорового сприймання і формування уявлень.

Найбільш повноцінне досягнення поставлених завдань можливе за умови цілеспрямованого педагогічного керівництва, що базується на відповідних принципах:

- принцип всезагальності естетичного виховання і художньої освіти;
- принцип комплексного підходу до виховання взагалі;
- принцип органічного взаємозв'язку художньо-естетичної діяльності дітей з життям, практикою, з процесом формування світогляду;

- принцип поєднання класних, позакласних, позашкільних занять і організованого впливу мистецтва з допомогою засобів масової інформації;
- принцип художньо-творчої діяльності і самодіяльності дітей;
- врахування вікових, індивідуальних психофізичних та клінічних особливостей учнів з порушеним зором;
- вивчення рівня і повноцінності знань, уявлень, умінь дитини про предмети оточуючого світу;
- чітке визначення необхідного та достатнього обсягу знань, умінь та уявлень слабозорих молодших школярів при вивченні даного курсу.
- застосування спеціальних методів навчання, спрямованих на ліквідацію недоліків відставань в галузі образотворчого мистецтва;
- створення умов для сприймання навчального матеріалу з врахуванням гостроти та поля зору, стану біокулярного, глибинного зору, та кольоророзрізнення;
- побудова програми за тематичним і природовідповідним принципами.

Поряд із загальними для масової школи, на уроках образотворчого мистецтва в спеціальній початковій школі реалізується ряд специфічних корекційно-розвивальних завдань, які окреслено в новій структурі навчальної програми з образотворчого мистецтва в окремій колонці як “Спрямованість корекційно-розвивальної роботи”. Серед цих завдань: розширення уявлень про предмети та явища навколишньої дійсності, розвиток зорового сприймання, зорової пам’яті та спостережливості; координація рухів ока і руки, дрібної моторики, удосконалення аналізуючого зорово-дотикового обстеження об’єктів; розвиток уявлень про форму, розмір та колір предметів, стимуляція зорового сприймання, аналізуючого розглядання об’єктів та їх зображень.

Корекційний характер пропедевтичного періоду зумовлений тим, що не всі діти могли бути охоплені дошкільною освітою, і тому вони можуть не мати елементарних графічних навичок, як їх однолітки після дошкільного закладу. Через це таким дітям необхідно приділити особливу увагу і корекційну роботу спрямувати на формування спеціальних рухових навичок, розвиток зорово-рухової координації, уточнення уявлень, понять, аналіз форми, розміру, кольору предметів довкілля, навчання цілеспрямованого обстеження, словесного позначення предметів. Розвивати загальну організованість у навчальній діяльності, працездатність, цілеспрямованість графічних дій, увагу, спостережливість.

Зміст освіти відображений в новій програмі з образотворчого мистецтва для дітей зі зниженим зором (підготовчий-1 клас). У відповідності до Державного стандарту спеціальної освіти основними **змістовими лініями** предмета є *художньо-естетична*, спрямована на формування в учнів доступних понять з образотворчого мистецтва, сприймання, аналіз та оцінювання творів, *образотворчо-діяльнісна* лінія (оволодіння вмінням та графічними навичками з малювання) та *корекційно-розвивальна* (розвиток вторинно ушкоджених психічних сфер та особистісного розвитку учнів). Підготовлена програма передбачає вивчення основ реалістичного малюнка, практичні навички малювання з натури, на теми, декоративне малювання, ліплення, аплікації. Крім того, учні отримують теоретичні відомості про образотворче мистецтво, жанри, види, техніки, видатних майстрів живопису.

Заняття з образотворчого мистецтва проводяться з підготовчого до 4 класу по 1 годині на тиждень. У розробленій програмі зміст навчального матеріалу подається за такими розділами: сприймання зображень, ліплення, аплікація, малювання з натури, малювання на теми, декоративне малювання; з 1 класу додаються бесіди про мистецтво. Відповідно передбачено наступні види робіт з малювання: малювання з натури простим та кольоровими олівцями, акварельними та гуашевими фарбами, малювання тематичних малюнків; ліплення; створення декоративних видів робіт. Кожен розділ програми складається з чотирьох структурних складових: теоретичні відомості, теми практичних робіт, прийоми роботи, інструменти, матеріали та техніки.

У програмі враховано особливості навчальної діяльності дітей зі зниженим зором в ході засвоєння образотворчого мистецтва. Зокрема особливості сприймання навколишньої дійсності, вторинних порушень, уявлень, мовлення, образного мислення, самоконтролю та регуляції графічних дій.

У відповідності з корекційними завданнями підкреслюється необхідність застосування спеціальних методів навчання, спрямованих на ліквідацію в ході навчання недоліків, відставань, нерівномірності розвитку. Головне вбачається у створенні умов для оптимального сприймання навчального матеріалу з урахуванням гостроти зору, глибинного та бінокулярного зору, кольоророзрізнення.

Зміст програми передбачає варіативність розподілу навчального матеріалу в часі, конкретизовано вимоги до його підбору.

Навчання учнів з порушеним зором образотворчого мистецтва будується з урахуванням особливостей сприймання навколишньої дійсності. Сприймання зображень спирається головним чином на форму, як найбільш інформативну ознаку, тісно пов'язану зі змістом: за формою учні визначають якості характерні для предмета. Тому в зображеннях для слабозорих дітей необхідно чітко передавати контур предмета, виділяти дрібні деталі.

У більшості слабозорих дітей порушене сприймання кольору (часто ослаблена перцепція червоного, зеленого, синього кольорів). Тому їм складно диференціювати контрастність, виділяти об'єкти з фону, розрізняти зміни яскравості на малюнку. Особливо це стосується чорно-білих та кольорових зображень з низьким ступенем контрасту. Внаслідок цього учні погано співвідносять кольорові зображення з реальними предметами і явищами.

На уроках образотворчого мистецтва в школі слабозорих передбачається врахування індивідуальних особливостей учнів у сприйманні кольору та компенсація недоліків кольоророзрізнення шляхом посилення насиченості та яскравості кольорів у зображеннях, застосування спеціальних засобів малювання (фломастерів, світло -, кольорорегулюючих освітлювачів).

Звужене поле зору у деяких слабозорих дітей унеможливорює одномоментно сприймання зображення, а поетапний розгляд окремих частин і фрагментів ускладнює формування цілісного образу, розуміння композиції і ритму зображення. Для більшої адекватності перцепції за таких умов необхідний індивідуальний добір розмірів ілюстрацій, який визначається на основі знання поля зору і відстані з якої учень бачить зображення та за допомогою спеціального тесту – координатної сітки (за В.П.Єрмаковим).

Зміст навчання охоплює такі види занять: сприймання зображень, малювання з натури, малювання на теми, ліплення, декоративно-прикладна діяльність, аплікація, бесіди про мистецтво.

Сприймання зображень має такі етапи-операції:

- пошук і виявлення зображень;

- розрізнення та ідентифікація;
- узагальнення і систематизація графічної інформації.

Навчання сприймання зображень слабозорих дітей починається ознайомленням із прийомами орієнтування на площині та з формоутворюючими елементами (крапки, різні типи ліній).

Подальший етап сприймання зображень ознайомлює учнів з формами основних плоских геометричних фігур та простих плоских предметів, їх поєднанням. На цьому етапі важливо навчити дітей виділяти в зображенні окремі частини, форми, близькі до геометричних фігур, співвідносити натуральні об'єкти з малюнком.

Таким чином, у ході навчання сприймання зображень в учнів формується ряд важливих навичок:

- вільно орієнтуватися на робочому місці та у просторі аркуша;
- планомірно обстежувати та співвідносити реальні предмети та їх зображення;
- правильно аналізувати чорно-білі, кольорові, контурні, силуетні малюнки, схеми, графічні символи.

Даний розділ передбачає сприймання зображень до казок, художніх творів, програмового матеріалу з інших навчальних предметів. Роботу зі „сприймання зображень” необхідно супроводжувати демонстрацією унаочнення, адаптованого до зорових можливостей учнів.

Основним завданням наступного **розділу „Малювання з натури”** є навчання учнів адекватно сприймати і графічно передавати характерні ознаки предметів: форму, розмір, колір, розміщення в просторі, будову і основні пропорції та відмінності різних птахів, тварин; людини. Малювання з натури ознайомлює учнів з основними законами побудови малюнка: перекриття, загороджування предметів; дальній, ближній плани, перспектива, лінія горизонту, розміщення на аркуші – це допомагає дітям закріпити навички обстеження предметів, впізнавання форми, оцінювання пропорційних відношень.

У **розділі „Малювання на теми”** відбувається розвиток і закріплення навичок, отриманих під час вивчення попередніх розділів, шляхом практичного вправлення. Роботу учнів за темами розділу не слід обмежувати лише запропонованими темами. Малювання на вільні теми, за власним задумом краще сприятиме розвитку творчої уяви та самостійності дитини.

Розділ „Ліплення”, що передбачає формування навичок передачі основного характеру об'ємної форми, включає роботу не лише з пластиліном, а й з іншими матеріалами: глиною, тістом, ознайомлення з технікою паперопластики.

Заняття з ліплення добре розвивають моторику пальців рук, координацію рухів.

Метою **розділу „Декоративно-прикладна діяльність”** є формування уявлень про реальну і декоративну форму, композицію, ритм, симетрію; ознайомлення учнів із прийомами та способами художньо-декоративного оформлення виробів, з народним мистецтвом, творами декоративно-прикладного мистецтва.

В учнів також формуються навички виконання аплікації, витинанки.

Завершальний **розділ „Бесіди про мистецтво”** ознайомлює слабозорих дітей на рівні огляду з творами живопису, графіки, архітектури, скульптури, окремими жанрами (пейзаж, портрет, натюрморт); видатними майстрами образотворчого мистецтва. Робота за цим розділом сприяє формуванню в учнів художньо-естетичного смаку, вміння виражати емоційне ставлення до мистецтва. Важливе корекційне і виховне значення образотворчого мистецтва в тому, що воно забезпечує емоційно-естетичне заповнення дозвілля. Учні можуть

використовувати отримані знання, уміння та навички для оздоблення предметів побуту, вітальних листівок, сувенірів тощо. А також можуть служити для окремих талановитих учнів перспективою майбутньої профорієнтації.

ПІДГОТОВЧИЙ КЛАС
(35 год., 1 год. на тиждень)

№ з/п	К-сть год.	Зміст навчального матеріалу	Державні вимоги до рівня загальноосвітньої підготовки	Спрямованість корекційно-розвивальної роботи та очікувані результати
Тема 1. Ознайомлення з образотворчим мистецтвом (8 годин)				

1.	8	<p>Знайомство з матеріалами й інструментами, якими працює художник.</p> <p>Ознайомлення з формами навколишнього світу (квадратний, круглий, трикутний).</p> <p>Пляма, крапка як засоби створення форми. Прийоми роботи графічними інструментами.</p> <p>Види і типи ліній. Створення образу лінійними засобами (на елементарному рівні)</p> <p>Аплікація як вид образотворчої діяльності. Способи та можливості її застосування. Основні матеріали та прийоми роботи.</p> <p>Виготовлення аплікації з природних матеріалів.</p> <p>Основні ознаки робочих матеріалів: пластилін, глина, солоне тісто.</p> <p>Передавання простих форм в об'ємі. Ліплення природної форми за зразком.</p> <p>Орієнтовні тематичні завдання (на вибір) «Що я люблю малювати», «Сяє ясне сонечко», «Повітряні кульки», «Капітошка», «Пригоди Лінії та Крапки», «Святковий салют», «Овочі та фрукти», «Диво-дерево» (колективна форма роботи), «Осінній акваріум» (аплікація з природних матеріалів), «Сімейка грибів», «Равлик на листочку»</p>	<p>Учень/учениця:</p> <p>– <i>відчуває та намагається виразити (мовленнєвими засобами та в образотворчій діяльності):</i> емоційне ставлення до краси ;</p> <p>– <i>виявляє:</i> інтерес до творів образотворчого мистецтва та художньої діяльності;</p> <p>– <i>розпізнає:</i> прості геометричні форми;</p> <p>– <i>називає (за допомогою вчителя):</i> деякі художні матеріали та інструменти (олівець, ручки, крейда, гуаш, папір, пластилін, природні матеріали); прості площинні геометричні форми (прямокутник, квадрат, трикутник, коло, овал); деякі види ліній (пряма, хвиляста, довга, коротка, ламана, тонка, товста тощо);</p> <p>– <i>уміє (на елементарному рівні):</i> проводити лінії різного виду і типу графічними інструментами та матеріалами;</p> <p>– <i>намагається:</i> передавати співрозмірність окремих складових частин форми; заповнювати зображенням площину аркуша; створювати певний образ графічними засобами;</p>	<p>Формування загальної організованості у навчальній діяльності;</p> <p>Розвиток орієнтування у замкнутому просторі робочого місця, аркуша паперу;</p> <p>Удосконалення аналізуючого зорово-дотикового обстеження об'єктів.</p> <p>Розвиток зорового сприймання, дрібної моторики та дотикової чутливості рук.</p> <p>Розвиток пізнавальної активності.</p> <p>Розвиток мовленнєвих навичок (коментування своїх дій та вражень при обстеженні знайомих предметів).</p>
----	---	--	--	--

		тощо. Матеріали та техніка виконання (на вибір): кольорові олівці, кулькові ручки, крейди, гуаш, папір білий та кольоровий, природні матеріали (засушені листочки, квіти), пластилін тощо. Графічні, живописні та змішані техніки, аплікація, ліплення.	складання цілого з частин; користуватися графічними матеріалами, гуашевими фарбами, пластиліном, ножицями та кольоровим папером; раціонально організувати і прибирати робоче місце; – <i>дотримується:</i> правил безпечного користування матеріалами та інструментами при виконанні тематичних завдань.	
Тема 2. Композиція в образотворчому мистецтві (7 годин)				
2	7	<p>Поняття про композицію. Заповнення площини аркуша (велике зображення).</p> <p>Просторове взаєморозташування елементів композиції (зліва, справа, вгорі, внизу).</p> <p>Поняття про основні (жовтий, червоний, синій) кольори. Ознайомлення з прийомами користування гуашевими та акварельними фарбами, пензлями, палітрою.</p> <p>Похідні кольори. (жовто-гарячий, зелений, фіолетовий) Способи утворення похідних кольорів.</p> <p>Ознайомлення з групами «теплих» та «холодних» кольорів.</p> <p>Вирізування симетричної форми з паперу, складеного в кілька разів. Вирізування за</p>	<p>Учень/учениця:</p> <p>– <i>відчуває та намагається виразити (мовленнєвими засобами й в образотворчій діяльності):</i> емоційне ставлення до багатства барв у навколишній дійсності та в мистецтві; – <i>розпізнає та називає:</i> матеріали й інструменти художника-живописця; три основні кольори та похідні від них кольори, користується ними в практичній діяльності; – <i>уміє (на елементарному рівні):</i> користуватися палітрою; намічати лінію горизонту; складати, вирізувати та прорізувати прості силуетні форми; – <i>намагається (на елементарному рівні):</i> заповнювати площину аркуша за допомогою великого зображення</p>	<p>Формування уявлень про композицію, ціле і частину. Розвиток просторового орієнтування. Формування уявлень про пропорційні співвідношення та динаміку дії об'єктів. дітей з кольороаномаліями зору. Розвиток зорового аналізуючого сприймання. Розвиток графічних навичок, координації рухів рук. Формування самостійності в навчально-практичній діяльності. Формування цілісності, вибірковості, осмисленості та узагальненості сприймання. Розвиток уявлень про форму та розмір об'єкта. Розвиток дрібної моторики та</p>

		<p>округлими та ламаними лініями за контуром.</p> <p>Поняття декору. Вирізування симетричної силуетної форми та її оздоблення простими елементами.</p> <p>Орієнтовні тематичні завдання (на вибір): «Осіньне дерево», «Хатинка під горою», «Три веселих гноми», «Райдужні квіти», «Яким буває небо», «Веселка», «Спекотливий день», «Вогняна квітка», «Синє небо, синє море...», «Квітка Снігової королеви», «Святкова ялинка» (колективна форма роботи), «Чарівні сніжинки» тощо.</p> <p>Матеріали та техніка виконання (на вибір): гуаш, акварель, ручки, папір білий, кольоровий, тонований, фольга тощо. Графічні, живописні та змішані техніки, аплікація (з можливим доопрацюванням кульковою ручкою), витинання.</p>	<p>працювати одразу фарбами (без попереднього нанесення контуру олівцем);</p> <p>утворювати похідні кольори шляхом змішування основних кольорів (на палітрі та безпосередньо в роботі);</p> <p>утворювати розбілені й замутнені кольори додаванням білої та чорної фарб;</p> <p>оздоблювати простими геометричними елементами силуетні форми; вирізати симетричну силуетну форму</p> <p>– <i>має елементарне уявлення про:</i> послідовність роботи над малюнком; основні правила організації робочого місця; правила безпечної та раціональної роботи з художніми матеріалами й інструментами;</p> <p>– <i>дотримується правил:</i> техніки безпеки при роботі з ножицями, пензлями;</p> <p>– <i>прагне:</i> прикрашати середовище власними художніми виробами</p>	<p>пластики рук.</p>
Узагальнення — 1 година				
Тема 3. Основні форми у графіці та живописі (9 годин)				
3	9	<p>Положення форми об'єкта зображення.</p> <p>Розмаїття форм. Взаємозв'язок основної форми та її частин.</p>	<p>Учень/учениця:</p> <p>– <i>виявляє емоційне ставлення (мовленнєвими засобами та в образотворчій діяльності):</i> до краси зимової і весняної природи в</p>	<p>Розвиток зорового сприймання, окоміру, координації рухів руки та ока</p> <p>Розвиток орієнтування в малому просторі аркуша.</p>

	<p>Особливості зображення форми. Порівняння розмірів форм.</p> <p>Виразальні можливості ліній (актуалізація знань). Закріплення знань про лінію горизонту.</p> <p>Ознайомлення з технікою набризку.</p> <p>Поглиблення знань про виразальні можливості кольору.</p> <p>Створення виразного образу засобами кольору.</p> <p>Елементарні поняття про споріднені кольори (наприклад, світло-зелений — зелений — темно-зелений тощо).</p> <p>Симетрія як засіб гармонізації форми.</p> <p>Орієнтовні тематичні завдання (на вибір): «Веселий Сніговик», «Снігуронька», «Синичка», «Ялинка — лісові красуні», «Їжачок-хитрячок», «Снігопад», «Зимовий день», «Казкові птахи», «Килими доброго та злого чаклунів», «Квітка для мами», «Природа прокидається», «Весняна галявина», «Дивовижні метелики», «Весняне чудо-дерево» (колективна форма роботи) тощо.</p> <p>Матеріали та техніка виконання (на</p>	<p>творах мистецтва та в навколишньому світі;</p> <p>– <i>аналізує (за допомогою вчителя):</i> основну форму;</p> <p>– <i>розпізнає і називає:</i> основні й похідні кольори, відтінки кольорів (приміром, темно-фіолетовий, жовто-зелений);</p> <p>– <i>намагається:</i> раціонально організувати робоче місце; передавати в зображенні елементарні співвідношення частин форми; розміщувати зображення предметів у межах площини землі; передавати стан природи (зимової, весняної) засобами живопису;</p> <p>– <i>має уявлення про:</i> необхідність свідомого вибору положення аркуша (горизонтальне, вертикальне) залежно від форми об'єкта зображення; виразальні можливості кольору та його роль у створенні художнього образу;</p> <p>– <i>уміє (на елементарному рівні):</i> користуватися палітрою; змішувати фарби з метою отримання необхідних (світлих, темних) відтінків кольорів; малювати на площині фарбами (крейдою)</p> <p>– <i>дотримується:</i> правил безпечного користування художніми матеріалами та інструментами</p>	<p>Формування уявлень про силуетну форму.</p> <p>Формування вміння співвідносити форму з силуетом та контуром.</p> <p>Стимулювання зорово – пошукової діяльності.</p> <p>Розвиток образної уяви. Збагачення словникового запасу учнів.</p> <p>Розвиток зв'язного мовлення.</p> <p>Виховання акуратності, старанності, працьовитості.</p>
--	---	--	--

		вибір): кольорові олівці, ручки, кольорові крейди, гуаш, акварель, кольоровий чи тонований папір тощо. Кляксографія, техніка набризку, монотипія, аплікація, інші графічні, живописні та змішані техніки		
Тема 4. Форма в скульптурі та архітектурі (4 години)				
4	4	<p>Особливості створення форми. Прості форм в об'ємі.</p> <p>Зображення в об'ємі птахів, тварин. Основні елементи декору.</p> <p>Поняття про будову людини (тулуб, голова, руки, ноги).</p> <p>Складові частини будівлі. Визначення основних форм будівлі.</p> <p>Орієнтовні тематичні завдання (на вибір): «Кумедні пінгвіни», «Домашні улюбленці», «Дивовижний птах», «Космонавт», «Веселий клоун», «Хатинка черепахи», «Житло гномів», «Чарівна країна» (колективна форма роботи) тощо.</p> <p>Матеріали та техніка виконання (на вибір): пластилін (глина), білий чи кольоровий папір, фольга, гуаш тощо. Ліплення, паперопластика, аплікація (можливо, у поєднанні з витинанням чи доопрацюванням</p>	<p>Учень/учениця:</p> <p>– <i>відчуває і намагається виразити (мовленнєвими засобами та в образотворчій діяльності):</i> емоційне ставлення до краси форм навколишнього світу; – <i>розпізнає й називає (за допомогою вчителя):</i> прості об'ємні геометричні форми (куб, циліндр, конус, куля); основні складові частини споруд, будови птахів, тварин, людини; – <i>має уявлення про:</i> особливості ліплення із суцільного шматка пластичного матеріалу; – <i>намагається:</i> узгоджувати основну форму з елементами оздоблення; виконувати елементарні об'ємні зображення в техніці паперопластики; – <i>проявляє:</i> мислення в процесі виконання дидактичних вправ; – <i>дотримується:</i></p>	<p>Формування уявлень про форму. Розвиток вміння аналізувати форму з натури. Розвиток уявлень про довжину і ширину предметів. Збагачення уявлень дітей про оточуючий світ, природу. Розвиток просторового орієнтування. Розвиток естетичного сприймання. Збагачення словникового запасу. Розвиток зв'язного мовлення</p>

		фарбами та графічними матеріалами), графічні, живописні та змішані техніки	правил безпечного користування художніми матеріалами та інструментами	
Тема 5. Декоративно-прикладне мистецтво (4 години)				
5	4	<p>Поняття про декоративне мистецтво. Прикрашання форм геометричними елементами.</p> <p>Поняття візерунка та орнаменту (на елементарному рівні).</p> <p>Створення декоративного образу із суцільного шматка пластиліну.</p> <p>Поняття оригамі як виду художньої роботи з папером.</p> <p>Орієнтовні тематичні завдання (на вибір): «Прикрашаємо торт», «Кольорові крапанки», «Весняна хустина», «Візерунок для букви», «Українські свистунці», «Дивовижна квітка», «Журавлик», «Кораблик» тощо.</p> <p>Матеріали та техніка виконання (на вибір): гуаш, фломастери, ручки, пластилін (глина), білий чи кольоровий папір тощо. Ліплення, аплікація (можливо, у поєднанні з витинанням чи доопрацюванням фарбами та графічними матеріалами), розпис, оригамі, графічні, живописні та змішані техніки.</p>	<p>Учень/учениця:</p> <p>– виявляє й елементарно висловлює (за допомогою вчителя): своє емоційно-ціннісне ставлення до естетичного в навколишньому світі; – має уявлення про: візерунок та орнамент; орігамі як вид художньої роботи з папером; – намагається: спрощувати на елементарному рівні природні форми; поєднувати силуетну форму та декор; виконувати об'ємні зображення із суцільного шматка пластичного матеріалу та прикрашати їх декором; раціонально організувати робоче місце; – дотримується: правил безпечного користування художніми матеріалами та інструментами; – володіє: елементарними навичками роботи в колективі.</p>	<p>Формування узагальнюючих понять про декорування.</p> <p>Формування відчуття залежності елементів зображення, пов'язаних між собою композиційною рівновагою, ритмічністю, формою, відповідним колірним рішенням.</p> <p>Уточнення уявлень і понять про форму, розмір, колір зображуваних об'єктів.</p> <p>Розвиток зорового сприймання, уяви.</p> <p>Формування естетичного ставлення до виробів декоративно-прикладного мистецтва</p>

1 клас
(35 год. на рік, 1 год. на тиждень)

№ п/п	К-сть год.	Зміст навчального матеріалу	Державні вимоги до рівня загальноосвітньої підготовки	Спрямованість корекційно-розвивальної роботи та очікувані результати
Тема 1. Відтворення простих форм лінією, прямою, в об'ємі (8 годин)				
1	8	<p>Бесіда «Краса навколо нас». Загальне ознайомлення з поняттям «образотворче мистецтво», а також з матеріалами й інструментами, якими працює художник.</p> <p>Різноманітність форм навколишнього світу. Прості геометричні форми: площинні — прямокутник, квадрат, трикутник, коло, овал; об'ємні — куб, циліндр, конус, куля.</p> <p>Лінія, пляма, крапка, штрих як засоби створення форми. Графічні матеріали та інструменти. Прийоми роботи графічними інструментами.</p> <p>Види і типи ліній. Виразальні можливості лінії. Створення (на елементарному рівні) виразного образу лінійними засобами на основі творчої уяви.</p> <p>Елементарні засоби komponування простих форм на площині. Створення композиції з крапок, ліній, плям. Правила користування гуашевими фарбами та пензлем.</p>	<p>Учень/учениця:</p> <ul style="list-style-type: none"> – <i>відчуває та намагається виразити (мовленнєвими засобами та в образотворчій діяльності):</i> емоційне ставлення до краси природних форм; – <i>виявляє:</i> інтерес до творів образотворчого мистецтва та художньої діяльності; – <i>розпізнає:</i> прості геометричні форми (площинні та об'ємні); – <i>називає</i> (за допомогою вчителя): деякі художні матеріали та інструменти (олівець, ручки, крейда, гуаш, папір, пластилін, природні матеріали); прості площинні геометричні форми (прямокутник, квадрат, трикутник, коло, овал); деякі види ліній (пряма, хвиляста, довга, коротка, ламана, тонка, товста тощо); – <i>уміє</i> (на елементарному рівні): проводити лінії різного виду і типу графічними інструментами та 	<p>Формування загальних уявлень про предмет. Збагачення понятійного апарату про художні засоби.</p> <p>Формування уявлень про образотворче мистецтво як цілеспрямований процес поетапного виконання художньо-образотворчих завдань.</p> <p>Розвиток мовлення на основі розширення словникового запасу, використання нових слів у словесному описі об'єкта зображення.</p> <p>Розвиток емоційно-образної пам'яті на основі запам'ятовування образів конкретних предметів, явищ, їх властивостей та відношень.</p> <p>Розвиток збережених аналізаторів, зорового, слухового, тактильного, сприймання. Розвиток наочно-дійового та наочно-образного мислення на основі аналізу, синтезу, порівняння, виділення та узагальнення істотних ознак</p>

	<p>Виразальні можливості силуетної форми. Виготовлення силуетних форм за допомогою шаблонів. Правила роботи з ножицями та кольоровим папером. Значення раціонального використання паперу для екології Землі.</p> <p>Заповнення площини аркуша силуетними зображеннями. Послідовність дій у роботі при виготовленні аплікації з природних матеріалів.</p> <p>Передавання простих форм в об'ємі. Ліплення природної форми за зразком. Правила роботи з пластиліном.</p> <p>Орієнтовні тематичні завдання (на вибір) «Що я люблю малювати», «Сяє ясне сонечко», «Прапорці та повітряні кульки», «Повітряні змії», «Капітошка», «Пригоди Лінії та Крапки», «Добрий і лихий звір», «Святковий салют», «Овочі та фрукти», «Диво-дерево» (колективна форма роботи), «Осінній акваріум» (аплікація з природних матеріалів), «Сімейка грибів», «Равлик на листочку» тощо.</p> <p>Матеріали та техніка виконання (на вибір): кольорові олівці, кулькові ручки, крейди, гуаш, папір білий та кольоровий, природні матеріали (засушені листочки, квіти),</p>	<p>матеріалами; – <i>намагається:</i> передавати основний, узагальнений характер форми: лінією, силуетом (у зображенні на площині) або в об'ємі (у ліпленні); передавати співрозмірність окремих складових частин форми; • рівномірно заповнювати зображенням площину аркуша; • створювати певний образ графічними засобами; • відтворювати форму об'єктів конструктивним способом ліплення (складання цілого з частин); користуватися графічними матеріалами, гуашевими фарбами, пластиліном, ножицями та кольоровим папером; раціонально організовувати і прибирати робоче місце; – <i>дотримується:</i> правил безпечного користування матеріалами та інструментами при виконанні тематичних завдань.</p>	<p>об'єкта, встановлення логічних зв'язків, порівняння власних малюнків з натурою або зразком. Розвиток спостережливості, пізнавальної активності.</p>
--	--	--	--

		пластилін тощо. Графічні, живописні та змішані техніки, аплікація, ліплення.		
Тема 2. Елементарні засоби komponування простих форм (7 годин)				
2	7	<p>Поняття композиції (на пропедевтичному рівні). Заповнення площини аркуша (велике зображення).</p> <p>Поняття про лінію горизонту. Розміщення елементів зображення з дотриманням їх просторового взаєморозташування (біля, над, під, зліва, справа, вгорі, внизу).</p> <p>Поняття про основні (жовтий, червоний, синій) та похідні (жовто-гарячий, зелений, фіолетовий) кольори. Способи утворення похідних кольорів. Ознайомлення з прийомами користування гуашевими та акварельними фарбами, пензлями, палітрою.</p> <p>Ознайомлення зі спектральними кольорами та їхньою послідовністю. Розбіл і замутнення спектральних кольорів; відтінки кольорів (світло-зелений, темно-синій та ін.).</p> <p>Ознайомлення з групами «теплих» та «холодних» кольорів.</p> <p>Поняття декору. Вирізування симетричної силуетної форми та її оздоблення простими елементами.</p>	<p>Учень/учениця:</p> <p>– <i>відчуває та намагається виразити (мовленнєвими засобами й в образотворчій діяльності):</i> емоційне ставлення до багатства барв у навколишній дійсності та в мистецтві;</p> <p>– <i>розпізнає та називає:</i> матеріали й інструменти художника-живописця; спектральні кольори; три основні кольори та похідні від них кольори, користується ними в практичній діяльності;</p> <p>– <i>уміє (на елементарному рівні):</i> користуватися палітрою; намічати лінію горизонту; складати, вирізувати та прорізувати прості силуетні форми;</p> <p>– <i>намагається (на елементарному рівні):</i> повністю заповнювати площину аркуша за допомогою великого зображення або рівномірного розташування зображуваних елементів; працювати одразу фарбами (без попереднього нанесення контуру олівцем); утворювати похідні кольори шляхом змішування основних кольорів (на палітрі</p>	<p>Розвиток стійкого інтересу до образотворчого мистецтва. Розвиток просторового орієнтування. Формування уявлень по колір у дітей з кольороаномаліями зору. Розвиток зорового аналізуючого сприймання. Розвиток графічних навичок, координації рухів рук. Формування самостійності в навчально-практичній діяльності. Формування цілісності, вибірковості, осмисленості та узагальненості сприймання.</p>

		<p>Витинання як вид художньої роботи з папером. Вирізування симетричних форм із застосуванням однієї або декількох вісей симетрії.</p> <p>Орієнтовні тематичні завдання (на вибір): «Танок кольорів», «Осіннє дерево», «Хатинка під горою», «Три веселих гноми», «Райдужні квіти», «Яким буває небо», «Веселка», «Спекопливий день», «Вогняна квітка», «Синє небо, синє море...», «Квітка Снігової королеви», «Святкова ялинка» (колективна форма роботи), «Чарівні сніжинки» тощо.</p> <p>Матеріали та техніка виконання (на вибір): гуаш, акварель, ручки, папір білий, кольоровий, тонований, фольга тощо. Графічні, живописні та змішані техніки, аплікація (з можливим доопрацюванням кульковою ручкою), витинання.</p>	<p>та безпосередньо в роботі); утворювати розбілені й замутнені кольори додаванням білої та чорної фарб; оздоблювати простими геометричними елементами силуетні форми; вирізати симетричну силуетну форму із застосуванням однієї або декількох вісей симетрії; – <i>має елементарне уявлення про:</i> послідовність роботи над малюнком; основні правила організації робочого місця; правила безпечної та раціональної роботи з художніми матеріалами й інструментами; – <i>дотримується правил:</i> техніки безпеки при роботі з ножицями, пензлями; – <i>прагне:</i> прикрашати середовище власними художніми виробами.</p>	
Узагальнення — 1 година				
Тема 3. Зображення основних форм і їхніх частин у графіці та живописі (9 годин)				
3	9	<p>Усвідомлення вибору положення аркуша паперу залежно від форми об'єкта зображення.</p> <p>Розмаїття форм. Взаємозв'язок основної форми та її частин.</p>	<p>Учень/учениця: – <i>виявляє емоційне ставлення (мовленневими засобами та в образотворчій діяльності):</i> до краси зимової і весняної природи в творах мистецтва та в навколишньому світі;</p>	<p>Розвиток зорової координації, уміння встановлювати взаємозв'язок між частиною та цілим. Подолання фрагментарності уявлень про послідовність роботи в процесі малювання.</p>

	<p>Особливості зображення складної форми на основі простих форм. Порівняння розмірів форм та їхніх складових частин.</p> <p>Виразальні можливості ліній (актуалізація знань). Створення виразного образу графічними засобами на основі творчої уяви.</p> <p>Закріплення знань про лінію горизонту. Поняття плановості. Ознайомлення з технікою набризку.</p> <p>Поглиблення знань про колір, його виразальні можливості. Асоціативне сприйняття кольорів («веселий», «легкий», «ніжний» тощо).</p> <p>Створення засобами кольору певного за характером виразного образу. Елементарні поняття про гармонію споріднених кольорів (наприклад, блакитний — синій — фіолетовий, світло-зелений — зелений — темно-зелений тощо).</p> <p>Симетрія як засіб гармонізації форми. Ознайомлення з технікою монотипії.</p> <p>Орієнтовні тематичні завдання (на вибір): «Веселий Сніговик», «Снігуронька», «Синичка», «Ялинки — лісові красуні», «Їжачок-хитрячок», «Снігопад», «Зимовий день», «Казкові птахи», «Килими доброго та</p>	<p>– <i>аналізує (за допомогою вчителя):</i> основну форму, її взаємозв'язок з частинами;</p> <p>– <i>розпізнає і називає:</i> «холодні» кольори та їхні відтінки; основні й похідні кольори, відтінки кольорів (приміром, темно-фіолетовий, жовто-зелений);</p> <p>– <i>намагається:</i> раціонально організувати робоче місце; передавати в зображенні елементарні співвідношення частин форми; повністю заповнювати аркуш зображенням; розміщувати зображення предметів у межах площини землі; передавати стан природи (зимової, весняної) засобами живопису;</p> <p>– <i>має уявлення про:</i> необхідність свідомого вибору положення аркуша (горизонтальне, вертикальне) залежно від форми об'єкта зображення; виразальні можливості кольору та його роль у створенні художнього образу; роль вісі симетрії у створенні силуетної симетричної форми;</p> <p>– <i>уміє (на елементарному рівні):</i> користуватися палітрою; змішувати фарби з метою отримання необхідних (світлих, темних) відтінків кольорів; малювати на площині фарбами (крейдою)</p>	<p>Розвиток наочно-дійового та наочно-образного мислення на основі аналізу наочно сприйнятого матеріалу. Порівняння об'єктів, предметів та їх складових частин за подібністю і відмінністю кольору, встановлення логічних зв'язків. Розвиток уважності, самостійності під час відтворення художнього матеріалу.</p>
--	--	--	---

		<p>злого чаклунів», «Квітка для мами», «Природа прокидається», «Весняна галявина», «Дивовижні метелики», «Весняне чудо-дерево» (колективна форма роботи) тощо.</p> <p>Матеріали та техніка виконання (на вибір): кольорові олівці, ручки, кольорові крейди, гуаш, акварель, кольоровий чи тонований папір тощо. Кляксографія, техніка набризку, монотипія, аплікація, інші графічні, живописні та змішані техніки</p>	<p>одразу в матеріалі (без попереднього нанесення контуру олівцем); – <i>дотримується:</i> правил безпечного користування художніми матеріалами та інструментами</p>	
Тема 4. Цілісність форми в скульптурі та архітектурі (4 години)				
4	4	<p>Цілісність форми. Особливості створення складної форми на основі простих форм в об'ємі.</p> <p>Зображення в об'ємі птахів, тварин з урахуванням пропорцій. Узгодження основної форми з елементами декору.</p> <p>Поняття про будову людини (тулуб, голова, руки, ноги), порівняння частин тіла за формою та розміром.</p> <p>Складові частини будівлі. Визначення основного (геометричного) характеру форми будівлі.</p> <p>Орієнтовні тематичні завдання (на вибір): «Кумедні пінгвіни», «Домашні улюбленці», «Дивовижний птах», «Космонавт», «Веселий</p>	<p>Учень/учениця: – <i>відчуває і намагається виразити (мовленнєвими засобами та в образотворчій діяльності):</i> емоційне ставлення до краси форм навколишнього світу; – <i>розпізнає й називає (за допомогою вчителя):</i> прості об'ємні геометричні форми (куб, циліндр, конус, куля); основні складові частини споруд, будови птахів, тварин, людини; – <i>має уявлення про:</i> особливості ліплення із суцільного шматка пластичного матеріалу; – <i>намагається:</i> передавати в об'ємі елементарні співвідношення частин форми; узгоджувати основну форму з елементами</p>	<p>Розвиток естетичного сприймання. Розвиток цілісності, вибірковості, осмисленості, узагальненості сприймання. Збагачення уявлень про форму та пропорційні співвідношення об'ємних виробів. Збагачення уявлень і понять про форму, розмір, забарвлення, просторові відношення зображуваних об'єктів. Формування елементарних уявлень про симетрію. Розвиток зорового, дотикового сприймання. Формування естетичних відчуттів. Розвиток позитивної мотивації до художньої діяльності.</p>

		<p>клоун», «Хатинка черепахи», «Житло гномів», «Чарівна країна» (колективна форма роботи) тощо.</p> <p>Матеріали та техніка виконання (на вибір): пластилін (глина), білий чи кольоровий папір, фольга, гуаш тощо. Ліплення, паперопластика, аплікація (можливо, у поєднанні з витинанням чи доопрацюванням фарбами та графічними матеріалами), графічні, живописні та змішані техніки</p>	<p>оздоблення; виконувати елементарні об'ємні зображення в техніці паперопластики; – <i>проявляє:</i> кмітливість, аналітичне мислення в процесі виконання дидактичних вправ; – <i>дотримується:</i> правил безпечного користування художніми матеріалами та інструментами</p>	
<p>Тема 5. Стилiзування й орнаментальне оздоблення форми декоративно-прикладному мистецтві (4 години)</p>				
5	4	<p>Розширення уявлень про декоративне прикрашання форм геометричними елементами. Поєднання силуетної форми та декору.</p> <p>Поняття візерунка та орнаменту (на елементарному рівні). Спрощення форм рослинного світу під час створення орнаменту.</p> <p>Створення декоративного образу із суцільного шматка пластиліну. Елементарна узгодженість об'ємної форми та декору.</p> <p>Поняття оригамі як виду художньої роботи з папером.</p> <p>Орієнтовні тематичні завдання (на вибір): «Прикрашаємо торт», «Кольорові крапанки»,</p>	<p>Учень/учениця: – <i>виявляє й елементарно висловлює (за допомогою вчителя):</i> своє емоційно-ціннісне ставлення до естетичного в навколишньому світі та творах мистецтва, використовуючи при цьому засвоєні художні терміни й поняття; – <i>має уявлення про:</i> візерунок та орнамент; спрощення форм рослинного світу під час створення орнаменту; орігамі як вид художньої роботи з папером; – <i>намагається:</i> спрощувати на елементарному рівні природні форми; поєднувати силуетну форму та декор; виконувати об'ємні зображення із</p>	<p>Формування елементарних уявлень про симетрію, повторення, чергування елементів орнаменту. Формування відчуття залежності елементів зображення, пов'язаних між собою композиційною рівновагою, ритмічністю, формою, відповідним колірним рішенням. Розвиток наочно-дійового та наочно-образного мислення на основі аналізу структури візерунка, порівняння зображення зі зразком. Розвиток саморегуляції, здатності працювати за наочною демонстрацією, за словесною інструкцією, за уявою. Розвиток позитивної мотивації до декоративного малювання та декоративно-прикладної діяльності.</p>

	<p>«Весняна хустина», «Візерунок для букви», «Українські свистунці», «Дивовижна квітка», «Журавлик», «Кораблик» тощо.</p> <p>Матеріали та техніка виконання (на вибір): гуаш, фломастери, ручки, пластилін (глина), білий чи кольоровий папір тощо. Ліплення, аплікація (можливо, у поєднанні з витинанням чи доопрацюванням фарбами та графічними матеріалами), розпис, оригамі, графічні, живописні та змішані техніки.</p>	<p>суцільного шматка пластичного матеріалу та прикрашати їх декором; раціонально організувати робоче місце; – <i>дотримується:</i> правил безпечного користування художніми матеріалами та інструментами; – <i>володіє:</i> елементарними навичками роботи в колективі.</p>	<p>Формування естетичного ставлення до виробів декоративно-прикладного мистецтва.</p>
Узагальнення — 2 години			

2 КЛАС

35 годин на рік (1 година на тиждень); з них 3 години — резервний час

№ п/п	К-сть год.	Зміст навчального матеріалу	Державні вимоги до рівня загальноосвітньої підготовки	Спрямованість корекційно-розвивальної роботи та очікувані результати
Тема 1. Мова графіки та живопису (8 годин)				
1	8	<p>Бесіда «Мистецтво в нашому житті».</p> <p>Пропедевтичне ознайомлення з видами візуальних (образотворчих) мистецтв, головними засобами виразності в них.</p> <p>Початкові уявлення про графіку як вид образотворчого мистецтва; основні графічні матеріали та інструменти.</p> <p>Засоби виразності графіки: лінія, штрих, крапка, пляма. Елементарні графічні способи передавання характеру поверхні, форми та</p>	<p>Учень/учениця: – <i>милується, намагається виразити емоційне ставлення (образотворчими та мовленнєвими засобами, мімікою) до:</i> різноманітності неживих об'єктів і живих істот; багатства форм і барв в навколишньому світі та творах мистецтва, їхнього гармонійного поєднання; – <i>визначає:</i> найістотніші ознаки живопису та графіки як видів образотворчого мистецтва;</p>	<p>Розвиток збережених аналізаторів. Розвиток пізнавальної активності. Розвиток дрібної моторики рук та пальців, тактильної чутливості. Розвиток прийомів зорового та дотикового диференціювання та порівняння предметів за сенсорними еталонами (форма, розмір, будова, фактура поверхні). Розвиток зорового сприймання, кольоро-розрізнення (в межах індивідуальних можливостей учня).</p>

	<p>декору зображуваних предметів.</p> <p>Силуєтно-площинне зображення квітів, дерев. Ознайомлення з технікою «гратографія».</p> <p>Початкові уявлення про живопис як вид образотворчого мистецтва. Художні матеріали та інструменти художника-живописця.</p> <p>Колір – головний засіб виразності живопису. Передача багатства кольорів та відтінків у роботі з натури.</p> <p>Основні, похідні, теплі, холодні кольори (актуалізація знань).</p> <p>Уведення понять «хроматичні кольори», «ахроматичні кольори». Збагачення палітри колірних відтінків.</p> <p>Орієнтовні тематичні завдання (на вибір): «Сонячний день», «Хитра пляма», «Столітній дуб», «Хто в що одягнений?» (луска риб, пір'я птахів, кора дерев тощо), «Айстра – зоряна квітка», «Таємничий ліс уночі», «Золота осінь», «Щедрий урожай», «Осіній букет», «Гарячі піски пустелі», «Синій вечір», «Котик мій сіренький», «Осіній дощик» тощо.</p> <p>Матеріали та техніка виконання (на</p>	<p>– <i>користується назвами:</i> елементарних графічних і живописних матеріалів та інструментів; простих геометричних форм; різних видів і типів ліній; основних і похідних кольорів та їхніх відтінків;</p> <p>– <i>має уявлення про:</i> передачу різних за характером поверхонь графічними засобами (лінія, штрих, крапка, пляма); прийоми техніки «гратографія»; хроматичні та ахроматичні кольори; передачу кольором певного настрою залежно від стану природи (веселий, сумний, тривожний, спокійний тощо); створення друкованого зображення з використанням елементарних прийомів техніки моно(аква)типії;</p> <p>– <i>уміє:</i> передавати прості за характером силуетні форми і поверхні предметів та об'єктів живої природи кольором, різнохарактерними лініями, штрихами, крапками, плямою; передавати простір («земля – небо», «вода – небо») та його плановість шляхом вибору лінії горизонту й за принципом «ближче – нижче, більше», «далі – вище, менше»;</p> <p>отримувати похідні кольори та їхні</p>	<p>Розвиток уявлень про форму (геометричні фігури), розмір, колір природних об'єктів. Попередження вербалізму уявлень. Розвиток пам'яті, процесів мислення (аналіз і синтез).</p>
--	---	--	---

		вибір): олівець, ручки, воскові крейди, туш, свічка, білий чи кольоровий папір, картон, гуаш, акварель тощо. Прямографія, графографія, монотипія, акватипія, інші графічні, живописні та змішані техніки	відтінки; раціонально організувати й прибирати робоче місце; – <i>дотримується:</i> правил безпечного користування художніми матеріалами та інструментами	
Тема 2. Мова скульптури, архітектури й декоративно-прикладного мистецтва (7 годин)				
2	7	<p>Елементарні поняття про скульптуру як вид образотворчого мистецтва, її основні ознаки; матеріали для роботи художника-скульптора.</p> <p>Поняття про об'єм і фактуру як засоби виразності скульптури.</p> <p>Рельєф (опуклий та заглиблений).</p> <p>Передавання фактури поверхні в рельєфі.</p> <p>Елементарне поняття про архітектуру як вид мистецтва. Основні елементи архітектурних споруд.</p> <p>Силуетне зображення будівель. Спроби передавання просторового явища загороджування в зображенні архітектурних об'єктів.</p> <p>Початкові уявлення про декоративно-прикладне мистецтво та його засоби виразності (декоративні форми й колір, орнамент).</p> <p>Розширення уявлень про симетричну форму та роль вісі симетрії в її побудові.</p> <p>Поєднання силуетної форми й декору.</p> <p>Орієнтовні тематичні завдання (на вибір):</p>	<p>Учень/учениця:</p> <p>– <i>милується і виявляє (мовленнєвими й образотворчими засобами):</i> емоційне ставлення до краси, створеної руками людини;</p> <p>– <i>спостерігає, порівнює та аналізує (за допомогою учителя):</i> різницю між скульптурним зображенням і живописним (графічним); будову та пропорції тіла людини (співвідношення між тулубом і головою, довжина рук і ніг у порівнянні з тулубом); складові частини будови тіла тварин; геометричну форму архітектурних споруд;</p> <p>– <i>має уявлення про:</i> особливості скульптурного зображення, (об'ємність, опуклість, узагальненість форми); заповнення рельєфної форми простим оздобленням; прийоми пензлевого та пальцевого</p>	<p>Корекція зорового сприймання, координації рухів руки та ока.</p> <p>Розвиток сприймання головних та другорядних ознак зображуваних предметів та відтворення їх в процесі малювання.</p> <p>Розвиток просторового орієнтування на площині аркуша паперу.</p> <p>Корекція зорової пам'яті, розвиток зосередженості й стійкості уваги.</p> <p>Збагачення уявлень про форму, забарвлення предметів, будову складових частин, їх розмір, просторові відношення, про правила користування основними художніми та матеріально-технічними засобами.</p> <p>Розвиток мотивації практичної діяльності на основі опанування способів її виконання.</p> <p>Розвиток самостійності виконання</p>

	<p>герої казки «Цибулино», «Гарбузові родичі», «Лісові звірята», «Золота рибка», «Підводне царство», «Казкові будиночки», «Хатинка Бабусі-Ягусі», «Чарівні куполи», «Вулиця казкового міста» (колективна форма роботи), «Диво-звір», «Скатертина для Снігуроньки», «Новорічна іграшка», «Різдвяні голубки» тощо.</p> <p>Матеріали та техніка виконання (на вибір): пластилін, глина, солоне тісто, пластика, для рельєфу — картонна основа, гуаш, папір білий, кольоровий або тонований, фольга тощо. Ліплення, аплікація, паперопластика, витинання, штампування, декоративний розпис, інші графічні, живописні та змішані техніки.</p>	<p>розпису; оптимальну послідовність виконання художньо-творчого завдання; – <i>вживає (за підтримки вчителя):</i> спеціальну термінологію у спілкуванні з приводу мистецтва (архітектура, орнамент, рельєф, силует тощо); – <i>називає:</i> основні складові частини будівлі (фундамент, стіни, стеля, дах, вікна, двері, куполи, брами); – <i>уміє:</i> створювати на основі геометричних форм і за допомогою елементарних прийомів обробки (трансформації) паперу прості за характером об'ємні зображення; виконувати силуетні зображення нескладних архітектурних об'єктів, збагачувати їх декором; на початковому рівні зображати елементи візерунків та орнаментів способом штампування; – <i>дотримується правил:</i> техніки безпеки при роботі з різними художніми матеріалами та інструментами.</p>	<p>художньо-образотворчих завдань. Розвиток мовлення на основі формування вмінь називати етапи виконання художньо-образотворчих завдань, коментувати свої графічні дії, давати словесний звіт про результати практичної роботи, спираючись на запитання вчителя.</p>
Узагальнення – 1 година			
Тема 3. Композиційні прийоми у графіці та живописі (9 годин)			

3	9	<p>Композиційні засоби досягнення художньої виразності зображення (вибір формату, розміру зображення). Пропорції та масштаб. Елементарні поняття про будову фігури людини, її складові частини. Поняття врівноваженої та неврівноваженої композиції. Досягнення композиційної рівноваги шляхом розташування на площині великих та малих елементів. Поняття композиційного центру. Виділення головного в композиції. Статична та динамічна композиції. Елементарне передавання динамічного стану об'єктів (вітер). Способи передавання глибини простору за принципом «ближче – нижче», «ближче – більше», «далі – вище», «далі – менше»; Симетрія як найпростіший композиційний засіб організації площини. Досягнення рівноваги в асиметричній композиції. Використання зображувальних можливостей кольору. Поняття про колорит, колірну гаму. Колірні асоціації. □ Відтворення глибини простору за допомогою кольору, деталізації переднього плану та методу загороджування. Орієнтовні тематичні завдання (на вибір): ілюстрації до казок «Котик і Півник», «Заєць та Їжак» «Улюблений казковий герой», «Лижник», «Хокеїсти», «Зимові розваги», «Смачні фрукти», «Зимова ніч»,</p>	<p>Учень/учениця: – виявляє (на рівні вікових можливостей): особистісно-ціннісне ставлення до творів мистецтва та естетичного в житті, прагне до спілкування з ним; – орієнтується в поняттях та вживає: у спілкуванні з приводу мистецтва спеціальну термінологію (формат, пропорції, симетрія тощо); у художньо-творчій діяльності назви різних колірних відтінків, які використовує для передачі певного стану природи, настрою; – має уявлення про: деякі просторові явища (лінію горизонту, ілюзорне зменшення віддалених предметів, часткове загороджування дальніх предметів ближніми); врівноважену та неврівноважену, симетричну та асиметричну композиції; – уміє: узгоджувати зображення з форматом; малювати великі цільні зображення, уникаючи дрібності, узгоджувати величину зображення з розміром робочої поверхні; повною мірою використовувати всю зображувальну площину, заповнювати малюнок кольором, не залишаючи білих прогалин між елементами зображення і тлом (у роботі на білому папері); передавати (на елементарному рівні)</p>	<p>Розвиток дрібної моторики, точності, координації рухів рук. Розвиток зорового сприймання, глибинного та біноккулярного зору. Формування цілісності аналітико-синтетичного способу сприймання. Розвиток аналітико-синтетичного типу мислення, операцій порівняння та диференціації. Формування довільності сприймання (відповідно до поставленої мети). Конкретизація уявлень про зображувані предмети та об'єкти. Розвиток пізнавальних процесів: пам'яті, мислення, уваги, уяви.</p>
---	---	---	---	--

		«Хуртовина», «Перші проліски», «Святковий букет», «Танок метеликів», «Світає. Край неба палає...», «Весна прийшла!» (колективна форма роботи) тощо. Матеріали та техніка виконання (на вибір): кольорові олівці, воскові крейди, туш, гуаш, папір кольоровий, тонований тощо. Гратографія, монотипія (з графічним доопрацюванням), інші графічні, живописніта змішані техніки.	динамічний стан об'єктів; змішувати фарби на палітрі, досягаючи необхідних відтінків кольору; – <i>дотримується:</i> правил культури поведінки, гігієни та техніки безпеки під час виконання завдань на уроці та в самостійній художньо-творчій роботі.	
Тема 4. Композиційні прийоми в скульптурі та декоративно-прикладному мистецтві (8 годин)				
4	8	Розширення поняття про пропорції тварин, тіла людини. Відтворення особливостей будови та зовнішнього вигляду об'єкта під час ліплення. Формування художньо-конструктивних навичок створення статичного чи динамічного образу в скульптурі (круглій або рельєфі); Декоративна стилізація форми (рослини, птахи). Створення декоративних образів в об'ємі. Народна іграшка. Поняття про особливості декоративного образу тварин. Ознайомлення з традиціями писанкарства в Україні. Колірна гама, символіка писанок різних регіонів України. Використання стилізації та ритму як засобів створення орнаменту. Види орнаменту. Вибір формату, виявлення головного та	Учень/учениця: – <i>милується та виражає емоційне ставлення (мімікою, мовленнєвими й образотворчими засобами):</i> до краси явищ навколишнього світу та рукотворної краси; – <i>орієнтується в поняттях і вживає:</i> у спілкуванні з приводу мистецтва спеціальну термінологію (пропорції, орнамент, рослинний та геометричний візерунок, декоративний, ритм, панно тощо); – <i>сприймає та візуально розрізняє:</i> круглу скульптуру і рельєф (опуклий, заглиблений); рослинний і геометричний орнамент; – <i>має уявлення про:</i> шляхи декоративної стилізації реальної форми;	Розвиток бінокулярного зору, зорового сприймання. Розвиток функцій самоконтролю та регуляції графічних рухів. Розвиток уявлень про багатство кольорової гами природних об'єктів. Розвиток орієнтувальних навичок в робочому просторі; уявлень щодо плановості простору, перспективи, пропорційності предметів та їх зображень. Формування уявлень про симетрію, симетричну форму. Конкретизація уявлень про будову тварин та птахів. Попередження вербалізму уявлень про найближче оточення. Розвиток образного мислення,

	<p>другорядного під час створення декоративної композиції.</p> <p>Розширення уявлень про симетричну форму. Ознайомлення з різноманітними прийомами обробки паперу: складанням, вирізуванням, гофруванням, прорізуванням, скручуванням тощо.</p> <p>Орієнтовні тематичні завдання (на вибір): герої казки «Буратіно», «У зоопарку», «Дельфін», «Паперові диво-квіти», «Чарівний птах», «Дивовижні коники і баранці», «Великодні писанки», «Чудові візерунки» (для оздоблення серветки, закладки тощо), «Гарний посуд», «Весняний килимок», «Пташка серед квітів», «Чарівна ваза», «Панно з квітами» (колективна форма роботи) тощо.</p> <p>Матеріали та техніка виконання (на вибір): пластилін, глина, солоне тісто, для рельєфу – картонна основа, гуаш, папір білий, кольоровий, тонований, фломастери, воскові крейди тощо. Ліплення, паперопластика, декоративний розпис, витинання, графічні, живописні та змішані техніки.</p>	<p>ритм як засіб створення орнаменту; особливості кольору в декоративному зображенні;</p> <p>ефекти поєднання великих і дрібних елементів у декоративній композиції;</p> <p>– <i>уміє:</i> узгоджувати зображення з форматом; в об'ємному зображенні створювати виразну цілісну пластичну форму; вирізати симетричні форми; використовувати різноманітні прийоми обробки паперу при роботі в техніці паперопластики;</p> <p>– <i>дотримується:</i> правил безпечного користування художніми матеріалами та інструментами, ножицями, клеєм;</p> <p>– <i>володіє:</i> навичками раціональної організації робочого місця; елементарними навичками роботи в колективі;</p> <p>– <i>прагне:</i> прикрашати середовище власними художніми виробами.</p>	<p>творчої уяви.</p>
Узагальнення — 2 години			

3 КЛАС

У майстернях художників

35 годин (1 година на тиждень); з них 3 години — резервний час

№ п/п	К-сть	Зміст навчального матеріалу	Державні вимоги до рівня загальноосвітньої підготовки	Спрямованість корекційно-розвивальної роботи та очікувані
-------	-------	-----------------------------	---	---

	ГОД.			результати
Тема 1. У майстернях графіка та живописця (8 годин)				
1	8	<p>Бесіда «В гостях у художників». Матеріали, інструменти та обладнання художника-графіка. Закріплення знань про графічні техніки.</p> <p>Вибір засобів виразності графіки для передавання характеру форми та поверхні зображуваних об'єктів та предметів.</p> <p>Елементарне поняття про ритм. Передавання руху в природі графічними засобами.</p> <p>Значення кольору у графічних творах.</p> <p>Матеріали, інструменти та обладнання художника-живописця. Закріплення знань з основ кольорознавства (основні та похідні кольори, кольоровий спектр).</p> <p>Поглиблення знань про колір як засіб вираження характеру й настрою. Кольорові контрасти.</p> <p>Споріднені кольори, гармонія споріднених кольорів. Кольорові відтінки, нюанси.</p> <p>Свідомий вибір колірною вирішення.</p> <p>Технічні прийоми роботи гуашевими фарбами.</p> <p>Технічні прийоми роботи акварельними фарбами. Акварель «по-мокрому».</p> <p>Виконання швидких колірних замальовок асоціативного характеру.</p> <p>Орієнтовні тематичні завдання (на вибір): «Королівство Графіки», «Які бувають дерева?» (радісне, сумне, сердите, хворе, старе та ін.), «Вітер з гаєм розмовляє»,</p>	<p>Учень/учениця:</p> <p>– <i>милується та виражає емоційне ставлення (мімікою, мовленнєвими й образотворчими засобами):</i> до краси навколишнього світу та природи, відображеної у творах графіки й живопису;</p> <p>– <i>розпізнає:</i> графічні та живописні твори;</p> <p>– <i>має елементарне уявлення про:</i> ритм як засіб виразності; споріднені кольори, кольорові контрасти та нюанси; особливості роботи акварельними фарбами технікою «по-мокрому»;</p> <p>– <i>знає та називає:</i> головні виражальні засоби графіки та живопису; основні матеріали й інструменти художника-графіка та живописця;</p> <p>– <i>розуміє та пояснює:</i> значення кольору в графічних творах; вибір колірною вирішення в творах живопису;</p> <p>– <i>уміє:</i> використовувати графічні та живописні матеріали й інструменти для виконання практичного завдання; передавати рух у природі (вітер, хвилі) графічними засобами;</p>	<p>Розвиток візуальної та тактильної чутливості; кольоророзрізнення (в межах індивідуальних можливостей).</p> <p>Розвиток аналітико-синтетичної діяльності.</p> <p>Формування уявлень про різноманітність видів та жанрів образотворчого мистецтва (живопис, графіка скульптура, архітектура).</p> <p>Збагачення словникового запасу понятійно-термінологічною лексикою. Попередження вербалізації уявлень.</p> <p>Розвиток образної пам'яті.</p> <p>Розвиток уважності, спостережливості, образної уяви.</p> <p>Формування уявлень про природні зміни кольору.</p> <p>Розвиток естетично-емоційної чутливості до проявів прекрасного та потворного в навколишній дійсності.</p> <p>Мовленнєвий розвиток: уміння висловлювати свої думки з приводу творів мистецтва.</p>

		<p>«Розбурхане море», «Птахи відлітають», «Дарунки осені», «Серед поля мак розцвів», «Дзвін-коголосий півник», «Сонячні квіти», «Осінь золотиста барвами горить», «Схід сонця», «Вечір на сопілці грає», «Дощовий день» тощо.</p> <p>Матеріали та техніка виконання (на вибір): прості й кольорові олівці, кулькові, гелеві ручки, воскові крейди, коректор, гуашеві й акварельні фарби, пастель, кольоровий папір чи картон тощо. Гризайль, акварель «по мокрому», монотипія з графічним доопрацюванням, інші графічні, живописні та змішані техніки</p>	<p>користуватися палітрою; утворювати відповідно до задуму відтінки кольорів шляхом змішування фарб; • передавати глибину простору шляхом загороджування об'єктів другого плану об'єктами першого плану; раціонально організувати робоче місце та прибрати його; – <i>дотримується:</i> правил техніки безпеки при створенні графічних і живописних творів</p>	
Тема 2. У майстернях скульптора, архітектора й народних майстрів (7 годин)				
2	7	<p>Матеріали, інструменти та обладнання художника-скульптора. Передача основної форми будови тварин у простих позах. Виразальні можливості об'ємної та рельєфної форми. Відтворення фактури зображуваної поверхні.</p> <p>Матеріали, інструменти й обладнання художника-архітектора. Види архітектури. Порівняння форм, розмірів, пропорцій споруд. Створення різних за формою та характером будівель.</p> <p>Матеріали, інструменти й обладнання народних майстрів. Основні види декоративно-прикладного мистецтва. Основні види гончарного посуду, різноманітність форм. Узгодженість декору з</p>	<p>Учень/учениця: – <i>милується й виражає емоційне ставлення (образотворчими та мовленнєвими засобами, мімікою) до:</i> краси творів скульптури й архітектури; рукотворної краси предметів побуту; – <i>розпізнає:</i> твори скульптури, архітектури та декоративно-прикладного мистецтва; – <i>знає та називає:</i> види скульптури (кругла й рельєф; види рельєфу), архітектури, декоративно-прикладного мистецтва (художня кераміка, вишивка, ткацтво, художня обробка металу та дерева, художній розпис, писанкарство);</p>	<p>Розвиток наочно-образної, емоційної пам'яті. Розвиток візуальної та тактильної чутливості (в межах індивідуальних можливостей). Формування уявлень про композицію (підпорядко-ваності форми та розміру елементів композиції). Посилення позитивної мотивації до малювання. Відпрацювання композиційних навичок у процесі виконання декоративних робіт. Розвиток саморегуляції, здатності</p>

	<p>формою. Актуалізація знань про елементарну трансформацію паперу. Формування художньо-конструктивних навичок роботи втехніці паперопластики.</p> <p>Орієнтовні тематичні завдання (на вибір): «Динозаври», «Африканські звірі», «Запишався наш павич», «Гарна хатка», «Палац Снігової королеви», «Смарагдове місто», ескіз вишивки на папері в клітинку, «Найкращий виріб гончара» (глечик, декоративна тарілка), «Куманець», «Бородатий Морозенко», «Новорічний сувенір», «Різдяний янгол», «Готуємось до свята» (групова та колективна форма роботи) тощо.</p> <p>Матеріали та техніка виконання (на вибір): Пластилін, глина, солоне тісто, картонна основа (для роботи у рельєфі), гуаш, акварель, олівці, кулькові та гелеві ручки; білий, кольоровий папір чи картон, папір у клітинку, нитки, тканина, фольга, картонні коробочки, різні підручні матеріали тощо. Ліплення, аплікація (з подальшим доопрацюванням фломастером, кульковою ручкою), колаж, об'ємно-просторова паперопластика (на основі простих геометричних форм), графічні, живописні та змішані техніки.</p>	<p>основні види гончарного посуду (глечик, куманець, горщик, миска); – <i>розуміє і пояснює:</i> виражальні можливості об'ємної та рельєфної форми в скульптурі; значення орнаментальних композицій у декоративно-прикладному мистецтві; – <i>має елементарне уявлення про:</i> творчість скульптора, архітектора, народних майстрів; – <i>уміє:</i> ліпити пластичним, конструктивним та комбінованим способами; передавати в практичній роботі основні форми будови тіла тварин, враховуючи їхні пропорції; узгоджувати декоративне оздоблення з формою предмета; використовувати елементарні прийоми об'ємної трансформації паперу залежно від задуму; раціонально організовувати робоче місце та прибирати його; – <i>дотримується:</i> правил техніки безпеки при створенні скульптурних, архітектурних і декоративно-прикладних творів.</p>	<p>працювати за зразком, словесною інструкцією, за уявою. Розвиток інтересу до народної творчості Формування уявлень про різноманітність видів та жанрів образотворчого мистецтва (живопис, графіка скульптура, архітектура). Збагачення словникового запасу понятійно-термінологічною лексикою. Розвиток уважності, спостережливості, образної уяви. Формування уявлень про природні зміни кольору. Розвиток естетично-емоційної чутливості до проявів прекрасного та потворного в навколишній дійсності. Мовленнєвий розвиток: уміння висловлювати свої думки з приводу творів мистецтва.</p>
Узагальнення — 1 година			
Тема 3. В гостях у художників: пейзажиста, анімаліста, портретиста, майстра натюрморту (9 годин)			

3	9	<p>Ознайомлення з основними жанрами образотворчого мистецтва (на пропедевтичному рівні). Види пейзажу. Відтворення плановості розміщення об'єктів у просторі шляхом загороджування. Передавання глибини простору за допомогою кольору при створенні уявного краєвиду. Анімалістичний жанр та його особливості. Розвиток навичок у малюванні тварин (звірів, птахів, комах), знання елементарної будови. Відтворення характерних особливостей силуету тварин у русі. Портрет у різних видах образотворчого мистецтва. Актуалізація знань про елементарну будову та основні пропорції фігури людини. Зображення людини в русі. Натюрморт як жанр образотворчого мистецтва. Особливості виділення головного в композиції. Відтворення з натури композиції з неживих предметів (квіти у вазі, овочі, фрукти, шкільне приладдя тощо). Орієнтовні тематичні завдання (на вибір): «Зимова казка», «Яким буває море?», «Подорож у гори», «Загадкова країна» (групова та колективна форми роботи), «Світ комах», «Снігурі», «Папуга», «Вірні друзі людини», «Портрет казкового персонажа», «Моя мама (бабуся, тато, брат тощо)»,</p>	<p>Учень/учениця: – <i>виражає емоційне ставлення (образотворчими й мовленнєвими засобами, мімікою):</i> до різних за жанрами творів образотворчого мистецтва, застосовуючи найпростіші поняття та терміни; – <i>знає:</i> основні жанри образотворчого мистецтва: пейзаж (краєвид), портрет, натюрморт, анімалістичний жанр; види пейзажу (гірський, лісовий, міський, марина тощо); особливості будови звірів, птахів, комах; – <i>уміє (за допомогою вчителя):</i> класифікувати твори мистецтва за жанрами; раціонально заповнювати робочу поверхню аркуша (кольором тла, зображенням фігур та інших елементів композиції); передавати розміщення об'єктів у просторі шляхом загородження та глибину простору за допомогою кольору при створенні пейзажу й натюрморту; відтворювати характерні особливості силуетів тварин у русі; зображати фігуру людини в русі; виділяти головне в композиції (розміром, розміщенням, кольоровим та тональним контрастом);</p>	<p>Розвиток графічних навичок, дрібної моторики. Розвиток мислительних операцій: аналіз, порівняння, синтез. Розвиток навичок аналізуючого сприймання на полісенсорній основі. Подолання вербалізму: співвіднесення слова, назви з реальним об'єктом, явищем чи їх зображенням. Активізація перцептивних потреб. Формування моральних та вольових рис характеру: організованості, ініціативності, наполегливості, самостійності. Формування позитивної мотивації, інтересу до змісту, результату практичної образотворчої діяльності.</p>
---	---	--	--	---

		<p>«Танцівниця», «Спортсмен», «Натюрморт за уявою», «Вербові котики», «Квітуча гілочка увазі» тощо.</p> <p>Матеріали та техніка виконання (на вибір): гуаш, акварель, пастель, воскові крейди, глина, пластилін, солоне тісто, папір білий, кольоровий, тонований тощо. Монотипія, аплікація, колаж (з використанням різнофактурної тканини, кольорових вирізок з поліграфічної продукції), ліплення, паперопластика, графічні, живописні та змішані техніки</p>	<p>– <i>свідомо обирає:</i> • матеріали та інструменти, відомі художні техніки для створення роботи відповідного жанру; лінію горизонту відповідно до задуманої композиції при створенні пейзажу; – <i>володіє:</i> умінням раціонально організувати робоче місце; – <i>дотримується:</i> правил безпечного користування матеріалами та інструментами при виконанні практичних вправ і художньо-творчих завдань</p>	
Тема 4. Улюблені сюжети в мистецтві. Художник і театр (8 годин)				
4	8	<p>Побутові теми в творах мистецтва. Поглиблення умінь у створенні багатофігурної композиції. Зображення тварин і людей в ілюстраціях до казок. Передача індивідуальної характеристики казкового персонажа. Ознайомлення з роботою художників у театрі, з елементами театру (декорації, сцена тощо) та їхнім призначенням. Значення форми, кольору, декору в створенні виразних театральних масок. Роль театрального костюма в розкритті образу театального героя. Узгодження форми (деталей одягу) з декором. Різновиди ляльок в театрі та мультиплікації.</p>	<p>Учень/учениця: – <i>аналізує й інтерпретує (на елементарному рівні та за підтримки вчителя):</i> живописні й графічні твори на теми побуту; – <i>висловлює елементарні судження про:</i> ілюстрацію як малюнок до літературного твору; значення терміна «композиція» та роль ескізу в створенні композиції; – <i>має елементарне уявлення про:</i> професію художників у театрі (декоратор, костюмер, гример тощо); оздоблення одягу (театального,</p>	<p>Розвиток спостережливості, емоційно-образної пам'яті. Корекція естетичного сприймання, емоційної чутливості, розширення художніх уявлень, оцінка змісту виражальних засобів творів мистецтва. Формування уявлень про кольорову гармонію і відповідність кольорової гама образному вирішенню задуму художника. Розвиток мовлення на основі збагачення запасу знань про пейзажний жанр. Розвиток зв'язного усного мовлення</p>

	<p>Конструювання лялькового персонажа. Використання простої шрифтової композиції під час створення ескізу театральної афіші. Передавання святкового настрою за допомогою кольору та декору в тематичній композиції.</p> <p>Орієнтовні тематичні завдання (на вибір): «Веселе свято», «Спортивні ігри», «Чудесний хор», ілюстрації до казок («Кіт у чоботях», «Дюймовочка», «Івасик-Телесик» тощо), «Образ дитячого театру», «Театральна маска», «Костюм для театрального героя», «Костюм до образу Квітки», «Персонаж лялькового театру», «Пальцева голівка», «Афіша до дитячої вистави», «На арені цирку (клоуни, жонглери, дресирувальники, фокусники, акробати)» (індивідуальна, групова та колективна форми роботи) тощо.</p> <p>Матеріали та техніка виконання (на вибір): гуаш, акварель, олівці, кулькові та гелеві ручки, воскові крейди, пастель, пластилін, солоне тісто; білий, кольоровий папір, картон, підручні матеріали тощо. Аплікація, колаж (з використанням тканини, кольорових вирізок з поліграфічної продукції), ліплення, об'ємна паперопластика (на основі простих геометричних тіл), графічні, живописні та змішані техніки.</p>	<p>національного та ін.) декором (вишивкою, аплікацією тощо); – <i>уміє (на елементарному рівні та за допомогою вчителя):</i> створювати багатофігурну композицію; виділяти головне в композиції (розміром, розміщенням, кольором, контрастом); передавати образність, характер маски засобами паперопластики; передавати індивідуальні характеристики героїв казок через особливості зовнішніх ознак та одягу; створювати на основі елементарних прийомів трансформації паперу напівоб'ємні декоративні образи-маски (за умови поетапного керівництва вчителя); узгоджувати просту шрифтову композицію з малюнком; передавати святковий настрій у тематичній композиції за допомогою кольору та декору; – <i>дотримується:</i> правил безпечного користування художніми матеріалами та інструментами, ножицями, клеєм; – <i>володіє:</i> навичками раціональної організації робочого місця; елементарними навичками роботи в колективі.</p>	<p>на основі розширення словникового запасу, удосконалення умінь аналізувати зміст художнього матеріалу, описувати деякі виражальні засоби, висловлювати найпростіші естетичні судження. Формування поваги до праці народних майстрів і розуміння краси декоративно-прикладного мистецтва.</p>
Узагальнення — 2 години			

4 КЛАС

Художній образ в мистецтві

35 годин (1 година на тиждень); з них 3 години — резервний час

№ п/п	К-сть год.	Зміст навчального матеріалу	Державні вимоги до рівня загальноосвітньої підготовки	Спрямованість корекційно-розвивальної роботи та очікувані результати
Тема 1. Художній образ у графіці, живописі та скульптурі (8 годин)				
1	8	<p>Бесіда «Художній образ в мистецтві».</p> <p>Поняття про художній образ в мистецтві.</p> <p>Специфіка вирішення художнього образу в різних видах образотворчого мистецтва.</p> <p>Створення художнього образу за допомогою засобів виразності графіки: ліній, штрихів, крапок, плям.</p> <p>Значення вибору графічної техніки для створення виразного художнього образу.</p> <p>Поглиблення знань про колір як засіб виразності живопису. Створення засобами кольору певного за характером образу.</p> <p>Значення вибору живописної техніки для творення виразного художнього образу.</p> <p>Форма, колір, декор у створенні певних за характером (позитивних чи негативних) образів.</p> <p>Поглиблення знань про скульптуру, її види.</p> <p>Особливості створення художнього образу в об'ємі.</p>	<p>Учень/учениця:</p> <p>– <i>милується і виявляє (мовленнєвими й образотворчими засобами):</i> емоційне ставлення до краси в природі та мистецтві;</p> <p>прагнення до власної художньо-творчої праці;</p> <p>– <i>висловлює судження про:</i> художній образ в мистецтві;</p> <p>– <i>вживає (за допомогою учителя):</i> у спілкуванні з приводу мистецтва спеціальну термінологію (контраст, нюанс, фактура тощо);</p> <p>– <i>має уявлення про:</i> основні засоби виразності графіки (лінія, штрих, крапка, пляма), живопису (колір), скульптури (об'єм, фактура);</p> <p>– <i>називає:</i> види скульптури (кругла, рельєф);</p> <p>1–2 прізвиська відомих українських і зарубіжних художників-графіків, живописців та скульпторів (1–2 їхні твори);</p> <p>– <i>спостерігає та порівнює:</i> різницю між круглою скульптурою та</p>	<p>Удосконалення пізнавальних, обстежувальних, співвідносних дій.</p> <p>Розвиток зорового сприймання.</p> <p>Корекція естетичного сприймання на основі розвитку емоційної чутливості та розширення художніх уявлень про образ.</p> <p>Розвиток спостережливості, емоційно-образної пам'яті.</p> <p>Формування уявлень про художній образ.</p> <p>Розвиток мовлення на основі збагачення запасу знань про образотворче мистецтво.</p> <p>Розвиток зв'язного усного мовлення на основі розширення словникового запасу, удосконалення умінь аналізувати зміст художнього матеріалу, описувати деякі виражальні засоби, висловлювати найпростіші естетичні судження.</p> <p>Формування поваги до праці народних майстрів і розуміння краси декоративно-прикладного мистецтва.</p>

		<p>Незвичайні матеріали художника-скульптора. Створення казкового образу з природних матеріалів.</p> <p>Орієнтовні тематичні завдання (на вибір): «Спогади про літо», «Могутні сосни», «Природні стихії», «Осінній натюрморт», «Кольорові пори року», «Наснився мені рожевий он», «Синій туман», «Мелодія осені», «Екзотичний птах», «Казкові флотилії», «Кар«Веселий лісовик» тощо.</p> <p>Матеріали та техніка виконання (на вибір): олівці, ручки, гуаш, акварель, апір білий і кольоровий, картон, глина, ластилін, солоне тісто, природні матеріали тощо. Графічні, живописні та змішані ехніки, графографія, гризайль, малюнок умкою, монотипія, ліплення, конструювання з природних матеріалів.</p>	<p>рельєфом; між скульптурним зображенням і живописним (графічним); – <i>аналізує й інтерпретує</i> (на елементарному рівні та за підтримки вчителя): твори живопису, графіки, скульптури; – <i>уміє</i>: створювати виразні художні образи на площині за допомогою графічних та живописних матеріалів; змішувати фарби на палітрі, досягаючи необхідних відтінків кольору; створювати художній образ в об'ємі конструктивним чи пластичним способом ліплення; – <i>дотримується правил</i>: техніки безпеки при роботі з різними художніми матеріалами та інструментами</p>	
Тема 2. Художній образ у декоративно-прикладному мистецтві, архітектурі та дизайні (7 годин)				
2	7	<p>Відмінність декоративної манери зображення від реалістичної. Особливості декоративного образу (на прикладах творів народних майстрів Опішні, Косова, Києва, Вінниці тощо).</p> <p>Ознайомлення з українським народним мистецтвом петриківського розпису. Композиційне та колірне рішення творів петриківських майстрів.</p> <p>Народне мистецтво витинанки. Витинанки</p>	<p>Учень/учениця: – <i>спостерігає, милується та визначає (мовленнєвими й образотворчими засобами)</i>: особливості художньо-образної мови творів народних майстрів (глиняної іграшки, петриківського розпису); – <i>аналізує й інтерпретує</i> (на елементарному рівні та за підтримки вчителя): народні твори декоративно-прикладного мистецтва;</p>	<p>Розвиток зорового сприймання, кольорочутливості (в межах індивідуальних можливостей учнів), глибинного, стереоскопічного, бінокулярного зору. Розвиток координованості, обсягу, точності графічних навичок. Удосконалення навичок □налізуючого перцептивного спостереження. Формування уявлень про художній образ у народному декоративно-</p>

	<p>прості й складені. Значення вісі симетрії при виготовленні витинанки.</p> <p>Архітектура як будівельне мистецтво. Образ будівлі, її призначення. Створення на основі асоціацій образу казкового будинку.</p> <p>Уведення поняття «інтер'єр». Розташування предметів у закритому просторі з урахуванням межі зламу (підлога – стіна). Поняття дизайну та художнього конструювання. Створення художнього образу в техніках паперопластики, оригамі.</p> <p>Ознайомлення зі шрифтом. Уведення слів та чисел у декоративно-орнаментальну композицію.</p> <p>Орієнтовні тематичні завдання (на вибір): «Світ народної іграшки», «Килим-самоліт», «Лампа Аладдіна», «Казкова квітка Петриківки», «Вазонова композиція», «Чарівний палац», «Будинок для казкового персонажа» (пекаря, музиканта тощо), «У селянській хаті», «Годник казкового героя», «Веселий ліхтарик», «Незвичайний транспорт», «Святкова листівка», «Новорічне панно» (групова чи колективна форма роботи) тощо</p> <p>Матеріали та техніка виконання (на вибір): гуаш, акварель, фломастери, ручки, маркери,</p>	<p>художні зразки будівельного мистецтва (архітектури);</p> <p>– <i>має елементарне уявлення про:</i> технічні прийоми, основні елементи та композиційні особливості петриківського розпису; значення форми й декору в творах декоративно-прикладного мистецтва; залежність форми будівлі від призначення; інтер'єр як внутрішній вигляд споруди; способи й прийоми конструювання з паперу; прийоми написання слів (чисел) пензлем (паличкою, пальцем);</p> <p>– <i>знає:</i> різницю між конструктивним та пластичним способом ліплення; 1–2 прізвища відомих майстрів декоративно-прикладного мистецтва (1–2 їхні твори);</p> <p>– <i>уміє (на елементарному рівні):</i> створювати виразну, цілісну декоративну форму (на площині та в об'ємі); створювати декоративну композицію, використовуючи елементи петриківського розпису; враховувати межі зламу поверхонь при зображенні інтер'єру; створювати декоративно-орнаментальну композицію з уведенням слів і чисел;</p> <p>– <i>дотримується правил:</i></p>	<p>ужитковому мистецтві.</p> <p>Розвиток уявлень про різноманітність видів декоративно-прикладного мистецтва України (петриківський розпис, кераміка, народна глиняна іграшка, національний костюм).</p> <p>Формування уявлень про засоби перетворення реалістичного зображення в художній образ.</p> <p>Розвиток уявлень про симетрію та асиметрію, ритм композиції, принципи, прийоми та засоби організації декоративної композиції.</p> <p>Засвоєння етапів декоративно-художньої діяльності.</p> <p>Розвиток образної пам'яті, наочно-образного, абстрактно-логічного мислення.</p> <p>Розвиток естетичних почуттів, емоційності сприймання, естетичного художнього смаку.</p> <p>Розвиток творчої уяви та фантазії.</p> <p>Розвиток зв'язного мовлення.</p>
--	---	---	--

		папір білий, кольоровий, картон, тканина, глина, пластилін, солоне тісто тощо. Аплікація, колаж, ліплення, конструювання, орігамі, паперопластика, графічні, живописні та змішані техніки.	техніки безпеки при роботі з різними художніми матеріалами та інструментами; – <i>прагне:</i> прикрашати середовище власними художніми виробами.	
Узагальнення — 1 година				
Тема 3. Образи природи, тварин, людей у мистецтві (9 годин)				
3	9	<p>Фантастичні та реалістичні образи в мистецтві. Ознайомлення з графічною технікою штампування. Виготовлення кліше (картон, гумка, морква, картопля). Уведення поняття «естамп».</p> <p>Відтворення явищ природи, глибини простору в пейзажному жанрі. Засоби створення художнього образу в пейзажі. Свідомий вибір формату, положення аркуша, межі зламу простору (вище, нижче на аркуші).</p> <p>Пропедевтичні відомості про ілюзорне зближення паралельних горизонтальних ліній, що йдуть у глибину (річка, доріжка тощо). Передавання плановості відкритого простору за допомогою кольору та тону.</p> <p>Актуалізація знань про колір як засіб вираження настрою у пейзажі. Усвідомлення залежності колірної гами від освітлення.</p> <p>Казкові звірі та істоти у творах</p>	<p>Учень/учениця: – <i>спостерігає, милується та виражає (мімікою, мовленнєвими й образотворчими засобами):</i> емоційне ставлення до краси навколишнього світу та природи, відображеної в пейзажних творах; захоплення від сприймання природних об'єктів (різноманітність і виразність форми, кольору); – <i>використовує у спілкуванні:</i> мистецтвознавчі терміни й поняття (колірна гама, колорит, плани (передній, дальній); – <i>аналізує й інтерпретує (на елементарному рівні та за підтримки вчителя):</i> твори пейзажного живопису (головним чином стан і настрої природи, палітру кольорів, роль кольору в передачі настрою); тематичний зміст пейзажних творів, портретів та анімалістичних картин;</p>	<p>Розвиток зорового сприймання. Стимулювання перцептивної пошукової активності. Корекція сенсорних функцій (кольоровідчуття, розрізнення кольорів, форми, величини). Розвиток пізнавального інтересу до реалістичності виконуваного зображення. Конкретизація уявлень стосовно нових термінів і понять (пейзаж, натюрморт, особливостей їх виконання). Вербалізація просторових понять та відношень (перспектива, глибина, плановість простору). Розвиток естетичних відчуттів, розуміння краси природи. Формування уявлень про світлотінь як засіб передачі об'ємності предметів, способи її виконання. Активізація орієнтувальних рефлексів, психічної та рухової активності.</p>

	<p>образотворчого мистецтва. Трансформація форми як засіб створення фантастичного образу.</p> <p>Виразальні засоби під час створення образів фантастичних істот за мотивами творів народних художників.</p> <p>Образи тварин у творах художників-аніمالістів. Закріплення понять «пропорції», «динаміка», «статика». Зображення фігури тварини (на площині чи в об'ємі) у статичному або динамічному станах.</p> <p>Образи людей у портретному жанрі. Засоби створення виразного казкового портретного образу.</p> <p>Засвоєння знань про будову людського обличчя, пропорції фігури. Зображення людини в статичному та динамічному станах.</p> <p>Орієнтовні тематичні завдання (на вибір): «Невідома планета», «Караван у пустелі», «Подорож на Північ», «Морські фантазії», «Свято весняної природи», «Космічні прибульці», «Чудо-Юдо», «Фантастична істота», «Пташка щастя», «Тварини – символи року», «Мій чотирилапий друг», «Портрет козака» (Котигорошка, Кирила Кожум'яки тощо), «Жіночий казковий персонаж» (Снігова королева, Білосніжка</p>	<p>– має уявлення про:</p> <p>передавання плановості відкритого простору за допомогою кольору, тону, деталізації;</p> <p>ілюзорне зближення паралельних ліній, спрямованих у глибину відкритого простору;</p> <p>залежність колірної гами від освітлення; особливості та основні пропорції форми голови (обличчя) людини і засоби створення виразного портретного образу;</p> <ul style="list-style-type: none"> • <i>знає:</i> • основні види образотворчого мистецтва та поділ живописних творів за жанрами (пейзаж, натюрморт, портрет тощо); • основні пропорції фігури людини; • відмінності у технічних прийомах роботи гуашевими й акварельними фарбами; • 1–2 прізвища відомих українських та зарубіжних художників-пейзажистів, імілістів, портретистів (1–2 їхні твори); • <i>уміє:</i> • передавати стан природи за допомогою графічних і живописних засобів виразності; • відтворювати характерні особливості будови і пластичну виразність (витонченість, масивність тощо) фігури людини і тварин; • створювати зображення тварин та людей у русі; 	<p>Розвиток описового мовлення.</p>
--	---	--	-------------------------------------

		тощо), «Веселі старті» (групова чи колективна форма роботи) тощо. Матеріали та техніка виконання (на вибір): гуаш, акварель, туш, воскові крейди, олівці, папір білий, кольоровий, тонований, картон, пластилін, глина, солоне тісто тощо. Гратографія, плямографія, штампування, аплікація (з можливим доопрацюванням графічними матеріалами, витинанням), колаж, ліплення, графічні, живописні та змішані техніки.	<ul style="list-style-type: none"> • використовувати прийоми трансформації паперу з метою створення виразного художнього образу; • раціонально, вправно і безпечно працювати з ножицями та іншим необхідним приладдям; <p>– <i>дотримується правил:</i> техніки безпеки при роботі з різними художніми матеріалами та інструментами</p>	
Тема 4. Образ рідного краю в мистецтві (8 годин)				
4	8	Узагальнення знань про мову образотворчого мистецтва, його види і жанри. Ознайомлення з художніми традиціями рідного краю. Особливості природного середовища рідного міста (села). Розвиток спостережливості, зорової пам'яті, вміння сприймати красу природи рідного краю та відтворювати її на площині. Особливості архітектури рідного міста (села). Важливість збереження пам'яток архітектури. Значення вибору формату для створення виразної врівноваженої композиції. Зв'язок архітектури з природним середовищем. Уявлення про ландшафтну архітектуру. Вибір колірної гами, художньої техніки та манери зображення, визначення композиційного центру під час створення пейзажу.	Учень/учениця: – <i>спостерігає, милується та виражає (мімікою, мовленнєвими й образотворчими засобами):</i> емоційне ставлення до краси рідного міста, села; – <i>розуміє та розкриває</i> (за допомогою вчителя): значення образотворчого мистецтва в житті людей; важливість збереження пам'яток архітектури, історії, культури; характер художніх образів мистецьких творів; інтерпретує їх (мовленнєвими й образотворчими засобами); значення колірної гами, композиційних засобів і прийомів у передачі задуму автора; – <i>має уявлення про:</i>	Розвиток елементів творчості, уяви. Формування уміння визначати образотворчий задум й здатності його реалізувати. Розвиток мислення на основі формування вмінь виділяти в малюнку головне (сюжетно-композиційний центр), порівнювати сюжет із знайомими життєвими явищами, здійснювати контроль за власною образотворчою діяльністю відповідно до засвоєних структур побудови малюнка за темою, мотивовано аргументувати власне естетичне ставлення. Розвиток свідомості, критичності та самостійності мислення на основі аналізу, синтезу, порівняння, узагальнення суттєвих ознак

	<p>Розширення уявлень про роботу художника-дизайнера. Ознайомлення з поняттями малих архітектурних форм (ліхтарі, альтанки, фонтани, лави тощо). Різноманітність форм металевих виробів. Поняття про ковальське та ливарне мистецтво. Розвиток навичок створення ажурних витинанок. Поняття про оформлення вітрин як один із різновидів прикладного мистецтва. Прийоми групування різних за розміром та кольором предметів. Створення святкового настрою за допомогою кольору та декору в багатоплановій тематичній композиції.</p> <p>Орієнтовні тематичні завдання (на вибір): «Український рушничок», «Мій рідний край», «Неначе писанка село», «Пам'ятки архітектури», «Старовинна споруда», «Парки, сквери, бульвари», «Садки цвітуть», «Чарівні ліхтарі», «Веселий фонтан», «Металеве мереживо міста (села)», «Вітрини магазинів», «Вулиця рідного села», «Святкове місто» (групова та колективна форми роботи), «Україна — моя Батьківщина» тощо.</p> <p>Матеріали та техніка виконання (на вибір): гуаш, акварель, пастель, туш, воскові крейди, вугілля, маркери, ручки, папір білий, кольоровий або тонований, картон та інші різнофактурні матеріали тощо. Аплікація,</p>	<p>види і жанри образотворчого мистецтва, його взаємозв'язок з іншими видами мистецтва; основні виражальні засоби образотворчого мистецтва, специфічні інструменти, матеріали, художні техніки; художні традиції рідного краю; художнє конструювання та роботу</p> <p>– <i>уміє:</i> інтерпретувати зміст творів образотворчого мистецтва, висловлювати естетичне ставлення до них; застосовувати найпростіші поняття і терміни у процесі аналізу, інтерпретації та оцінювання художніх творів; втілювати власні почуття та думки у своїй практичній художній діяльності; бачити (при спрямуванні вчителя) недоліки у своїй роботі; виправляти їх за допомогою вчителя;</p> <p>– <i>дотримується:</i> правил культури роботи, гігієни та техніки безпеки під час виконання завдань на уроці й у самостійній художньо-творчій роботі;</p> <p>– <i>володіє:</i> навичками раціональної організації робочого місця; елементарними навичками роботи в колективі.</p>	<p>предметів і об'єктів, встановлення логічних зв'язків, оцінки сприйнятого матеріалу. Посилення мотивації пізнавальної діяльності і поглиблення свідомості засвоєння художньо-естетичних знань. Формування вміння обґрунтовувати естетичну оцінку творів образотворчого мистецтва істотними ознаками. Розвиток зв'язного усного мовлення на основі збагачення словникового запасу, удосконалення вмінь висловлювати найпростіші естетичні судження. Формування естетичного ставлення до навколишнього світу, виховання любові до рідної землі, звичаїв та обрядів українського народу.</p>
--	--	--	---

		колаж, витинання, конструювання, паперопластика, графічні, живописні та змішані техніки.		
Узагальнення — 2 години				